

روایت امید، تاریخ و بازگشت شگفت‌انگیز هائیتی به صحنه جهانی

فوتبال در دل بحران

فرخ حساسی/ فوتبال در هائیتی تنها یک ورزش نیست بلکه بخشی از هویت ملی و ابزار برای بقا در میان بحران‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است. کشوری که سال‌ها با بی‌ثباتی، فقر و خشونت دست‌وپنجه نرم کرده، امروز با صعود به جام جهانی ۲۰۲۶ بار دیگر به صحنه جهانی بازگشته و امیدی تازه در دل مردم خود ایجاد کرده است.

ریشه‌های تاریخی
فوتبال در هائیتی سابقه‌ای طولانی دارد. فدراسیون فوتبال این کشور در سال ۱۹۰۴ تأسیس شد و از سال ۱۹۳۴ به عضویت فیفا درآمد. نخستین بازی رسمی تیم ملی در سال ۱۹۲۵ مقابل جامائیکا برگزار شد که با شکست ۱-۲ همراه بود. اما همان بازی آغازگر مسیری شد که بعدها به افتخارات منطقه‌ای و حضور در بزرگترین تورنمنت جهان انجامید.

در دهه‌های ابتدایی، هائیتی بیشتر در سطح منطقه‌ای فعال بود و در رقابت‌هایی چون CCCF شرکت می‌کرد. نخستین موفقیت بزرگ در سال ۱۹۵۷ رقم خورد؛ جایی که این تیم توانست قهرمان این مسابقات شود. با تشکیل کنفدراسیون کونکاکاف در سال ۱۹۶۱، هائیتی به یکی از اعضای بنیانگذار تبدیل و وارد مرحله جدیدی از رقابت‌های بین‌المللی شد.

صعود به قله و درخشش جهانی

دهه ۱۹۷۰ را باید دوران طلایی فوتبال هائیتی دانست؛ تیمی که تحت هدایت آنتوان تانسی به یکی از قدرت‌های منطقه تبدیل شد و در سال ۱۹۷۲ با قهرمانی در مسابقات کونکاکاف، جواز حضور در جام جهانی ۱۹۷۴ را کسب کرد. این موفقیت، هائیتی را به نخستین تیم کارائیبی تبدیل کرد که به جام جهانی راه یافته است.

مردمانی که با اسلحه در خیابان تردد می‌کنند

گلابیاتورهای کارائیب

محمدرضا رحیم‌پور/ در خیابانی در حومه پورت‌پرنس، ۱۲ نوجوان با استفاده از سنگ‌هایی به عنوان تیر دروازه، غرق در بازی یکشنبه‌شان هستند. اتومبیل‌ها به سختی از میان‌شان راه باز می‌کنند. سوت کل را مسلسل‌های دروازی که در چند کوچه آن طرف‌تر طنین می‌اندازد در خود غرق کرده‌اند. این هائیتی ژوئن ۲۰۲۶ است. کشوری که هرج و مرج سیاسی، فقر و جرم و مجازات، بخش مهمی از هویت روزمره‌اش شده اما در دل همه این هراس، قلب این ملت برای یک چیز می‌تپد و آن چیزی نیست جز فوتبال. ۵۲ سال از آخرین حضور هائیتی در جام جهانی می‌گذرد، جایی که شاگردان سیاست‌مینه در سالن مشاهیر افتخارآفرینی کردند و نام خودشان را در تاریخ ماندگار ساختند. آلمان غربی ۱۹۷۴. حریفان: ایتالیا، لهستان و آرژانتین. نتایج: سه شکست اما این بار همه چیز فرق می‌کند. گلابیاتورها، نه برای رقابت با بزرگان به میدان می‌رفتند بلکه می‌خواستند دست‌کم صدای زنده بودن کشورشان را به دنیا برسانند.

مگر می‌شود از صفر شروع نکرد؟

برای درک ابعاد این صعود باید نگاهی به جغرافیا و جمعیت انداخت. هائیتی ۲۷۶،۶۵۰ کیلومتر مربع وسعت دارد، تقریباً به اندازه ارمنستان یا دو برابر استان چهارمحال و بختیاری. در مرز شرقی، جمهوری دومینیک قرار دارد و بقیه جزیره هیسپانیولا را پوشانده است. جمعیتش در سال ۲۰۲۶ حدود ۱۲٫۱ میلیون نفر تخمین زده می‌شود که پرجمعیت‌ترین کشور کارائیب هم هست. زبان رسمی: کریول هائیتیایی و فرانسوی. واحد پول: گورد. درآمد سرانه سالانه حدود ۱۷۶۰ دلار. با یک معادله ساده ریاضی می‌توان فهمید که این کشور فقیرترین ملک‌العین قاره آمریکا است. در سطح شهر مردمش با چماق فقر و فساد بالای سر خود رو به رو هستند. اعتقادات: آمیزه‌ای از کاتولیک، پروتستان و آیین دون. آیینی که ریشه در باورهای آفریقایی دارد و در آوریل ۲۰۲۳ رسماً به رسمیت شناخته شد.

فرهنگی که گریه و رقصیدن را یکسان می‌شناسد

فرهنگ هائیتی تلفیقی عجیب از عناصر آفریقایی، تائبو و اروپایی است. ترکیبی از غذاهایی با طعم تند و شیرین، هنر تجسمی با رنگ‌های جیغ و شاد و ادبیات بومی کریول که چیزی برای پنهان کردن از تلخی‌های روزمره خود ندارد. در پس هرکوهی با میدانی که بمب و نارنجک جای خوش‌وش را گرفته، ناخودآگاه یکی از ابعاد تابستانی کلید می‌خورد. فوتبال در همه جا بازی می‌شود. پارهنه، با همپایی لاستیکی یا کفش کتان. روی آسفالت، خاک یا چمن فرسوده مصنوعی. در لیک‌های محلی، مسابقات بین‌مدرسه‌ای و تورنمنت‌هایی که باشگاه‌های حرفه‌ای و آماتور را گره هم می‌آورد. و همیشه جمعیت تماشاگر روی سنگ‌ها و پیاپه‌روهای ترک‌خورده می‌نشینند و تا آخرین دقیقه، با شور و فریاد.

مردی که هرگز به تیمش با ننگ‌داشت

سیاست‌مینه (۵۲ ساله) هیچ‌گاه پایش را روی خاک هائیتی نگذاشته است. سرمربی فرانسوی از ۱۸ ماه قبل تیم را اداره می‌کند که حتی تمرینات بازیکنانش را از نزدیک ندیده و حتی یکبار هم به این کشور سفر نکرده و فقط از راه دور و با تماس‌های تلفنی و گزارش‌های ریز و درشت مسئولان فدراسیون این تیم را به جام جهانی رساند. «ورد هم‌مکن است، بسیار خطرناک. من معمولاً در کشورهایی که تیم دارم زندگی می‌کنم، اما اینجا نمی‌توانم.

Group C

هائیتی

کاستاریکا

کامرون

دومین حضور در جام جهانی

سرمربی: سباستین مینه

کاپیتان: جانی پلاسید

بهترین عملکرد: حذف از مرحله گروهی ۱۹۷۴

رتبه در رده‌بندی فیفا: ۸۲

ستارگان: داکتر نازون (استقلال)، بان بلگارد (ولورهمپتون) و ویلسون ایسیدور (ساندرلند)

برنامه بازی‌ها:
یکشنبه ۲۴ خرداد: هائیتی - اسکاتلند ۴:۳۰
شنبه ۳۰ خرداد: برزیل - هائیتی ۴:۳۰
پنجشنبه ۴ تیر: مراکش - هائیتی ۱:۳۰

نحوه صعود چگونه بود؟

با وجود اینکه غیبت سه میزبان جام جهانی تیم‌هایی چون کوراسائو و هائیتی را در موقعیت بهتری برای صعود به جام جهانی قرار داد، اما با وجود این هم پس از اعلام گروه‌بندی مرحله مقدماتی کسی روی هائیتی برای صعود مستقیم به جام جهانی حساب باز نمی‌کرد.

با حضور کاستاریکا در گروه به عنوان قدرت سنتی قاره که در پنج دوره از شش دوره اخیر جام جهانی حاضر بوده و هندوراس که در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۴ به جام جهانی صعود کرده بود، هائیتی در ابتدا قدرتی جدی برای صعود از این گروه به نظر نمی‌رسید اما در کمال تعجب، آنها از این فرصت استفاده درخشانی کردند و با ۱۱ امتیاز بالاتر از هندوراس، کاستاریکا و نیکاراگوئه با ۹ گل زده، ۶ گل خورده و تنها یک شکست مستقیماً سهمیه حضور در جام جهانی را کسب کردند.

رؤیای کارائیب، از آلمان تا آمریکا

بسیاری تصور می‌کنند که هائیتی در این جام اولین حضور خود در جام جهانی را با توجه به ۴۸ تیمه شدن رقابت‌ها تجربه می‌کند اما در حقیقت اینطور نیست؛ بلکه هائیتی یک بار در سال ۱۹۷۴ و زمانی که تنها ۱۶ تیم جواز حضور در جام جهانی را کسب می‌کردند نیز در مسابقات حاضر بوده است و حالا آنها تبدیل به نخستین تیم در منطقه کارائیب شده‌اند که موفق به حضور در جام جهانی در دو دوره متفاوت می‌شوند. هائیتی در جام جهانی ۱۹۷۴، در یک گروه دشوار به همراه لهستان، آرژانتین و ایتالیا قرار گرفت.

در اولین بازی، شکست سه تیم مقابل ایتالیا نمایش نسبتاً مناسبی را برای آنها رقم زد اما شکست یکطرفه‌ترین بازی‌های تاریخ جام جهانی محسوب می‌شود. این تیم در سومین بازی خود هم چهار بر یکی مقابل آرژانتین شکست خورد و هر دو گل تیم توسط مانو سائون ستاره قفسه‌تیم بیرشوت بلژیک به ثمر رسید.

مدل بازی هائیتی چگونه خواهد بود؟

در مقابل تیم‌های قدرتمند، هائیتی به طور قابل پیش‌بینی علاقه دارد که با عقب‌نشینی در زمین خودی و واگذار کردن توپ به حریف رویکردی دفاعی را در پیش بگیرد. هائیتی بازیکنانی مؤثر و باکیفیت در این مدل از بازی برای ضربه زدن به رقیب در ضدحملات دارد و این سبک از بازی آنها، در مرحله گروهی گل‌دکاپ سال گذشته به شدت آمریکای مائوریسیو پوچتینو را اذیت کرد. در حالی که آمریکا ۶۶ درصد مالکیت توپ داشت، یک گل در دقیقه ۷۷ برای برد ۲ بر یک آمریکا تفاوت‌ها را رقم زد تا هائیتی نشان دهد در مدل بازی دفاعی، تیم دست و پا بسته‌ای نیست. در کنار این مدل بازی با نازک در در مقدماتی به عنوان تعویضی طلایی سه بار دروازه کیلسور ناساوس را در تقابل با کاستاریکا باز کرد، هائیتی می‌تواند برای رقبایش در جام جهانی رقیبی دردمساز باشد.

فوتبال در دل جامعه
در هائیتی، فوتبال بخشی از زندگی روزمره است. در محله‌ها، مدارس و حتی خیابان‌ها، بازی جریان دارد و مردم با شور و اشتیاق آن را دنبال می‌کنند. مسابقات تابستانی محلی که گاه با حضور ده‌ها تیم برگزار می‌شود، به رویدادهایی اجتماعی تبدیل شده‌اند که مردم را گرد هم می‌آورد. این ورزش، به‌ویژه برای جوانان، فرصتی برای دوری از آسیب‌های اجتماعی و یافتن مسیر بهتر در زندگی است. بسیاری از بازیکنان تیم ملی نیز از همین زمین‌های ساده به سطح حرفه‌ای رسیده‌اند.

مهاجرت بازیکنان

با وجود این عشق گسترده، فوتبال هائیتی با چالش‌های جدی مواجه است. ناامنی و بحران سیاسی باعث شده که تیم ملی نتواند بازی‌های خانگی خود را در کشور برگزار کند. ورزشگاه اصلی، سیلیویو کاتور، نیز به دلیل شرایط امنیتی تعطیل شده است.

از سوی دیگر، بسیاری از بازیکنان در خارج از کشور فعالیت می‌کنند و تیم ملی تا حد زیادی به دیاسپورا هائیتی وابسته است. این موضوع، در عین ایجاد فرصت، چالش‌هایی در هماهنگی و برنامه‌ریزی نیز به همراه دارد.

حمایت دولت و امید به آینده

در آستانه جام جهانی ۲۰۲۶، دولت هائیتی گامی مهم در حمایت از فوتبال برداشت و بیش از ۴ میلیون دلار به فدراسیون فوتبال اختصاص داد. این مبلغ برای پاداش صعود و آماده‌سازی این در نظر گرفته شده و نشان‌دهنده اهمیت این موفقیت برای کشور است.

تیم ملی قرار است در مرحله گروهی با تیم‌های قدرتمندی چون برزیل، مراکش و اسکاتلند روبرو شود. اگرچه مسیر دشواری پیش رو دارد، اما همین حضور، برای شرایط هائیتی، دستاوردی بزرگ محسوب می‌شود.

فوتبال به عنوان زبان امید

داستان فوتبال هائیتی، روایت مقاومت و امید است. تیمی که از دل بحران‌ها برخاسته، بار دیگر به صحنه جهانی بازگشته و الهام‌بخش میلیون‌ها نفر شده است. در کشوری که با چالش‌های فراوان روبرو است، فوتبال همچنان زبانی مشترک برای اتحاد، شادی و رؤیاپردازی است؛ زبانی که نشان می‌دهد حتی در سخت‌ترین شرایط نیز می‌توان به آینده‌ای روشن امیدوار بود.

در جام جهانی ۱۹۷۴، هائیتی با تیم‌های بزرگی چون ایتالیا، آرژانتین و لهستان هم‌گروه شد. اگرچه نتایج به سود این تیم رقم نخورد، اما گل تاریخی امانوئل سائون به ایتالیا که رکورد کلین‌شیت دینیزوف را شکست، برای همیشه در تاریخ فوتبال ثبت شد. این لحظه، نمادی از جسارت و توانایی تیمی بود که از کشوری کوچک برخاسته بود.

سال‌های افول و چالش‌های داخلی

پس از آن دوران درخشان، فوتبال هائیتی وارد مرحله‌ای از افول شد. مشکلات سیاسی، بی‌ثباتی اجتماعی و مهاجرت بازیکنان، تأثیر زیادی بر عملکرد تیم ملی گذاشت. در دهه‌های ۸۰ و ۹۰، این تیم نتوانست موفقیت‌های گذشته را تکرار کند و حضورش در رقابت‌های جهانی محدود شد. با این حال، فوتبال همچنان در میان مردم زنده ماند. در کوه‌ها، زمین‌های چاکی و حتی خیابان‌ها، کودکان با حداقل امکانات به بازی ادامه دادند. این عشق مردمی، پایه‌ای برای بازسازی تدریجی فوتبال در سال‌های بعد شد.

زلزله ۲۰۱۰؛ فاجعه‌ای که فوتبال را نیز لرزاند

زلزله ویرانگر سال ۲۰۱۰ یکی از تلخ‌ترین مقاطع تاریخ هائیتی بود. در این حادثه، دست‌کم ۳۰ نفر از اعضای جامعه فوتبال، از بازیکنان تا داوران و مربیان، جان خود را از دست دادند. زیرساخت‌های ورزشی نیز به شدت آسیب دید و روند توسعه فوتبال با وقفه‌ای جدی مواجه شد. با این حال، فوتبال بار دیگر نقش خود را به عنوان عامل همبستگی ایفا کرد. مسابقات محلی و فعالیت‌های فوتبالی به تدریج از سر گرفته شد و این ورزش به ابزاری برای بازسازی روحیه ملی تبدیل شد.

بازگشت تدریجی؛ از گل‌دکاپ تا جام جهانی

در سال‌های اخیر، هائیتی نشانه‌هایی از بازگشت به سطح رقابتی نشان داده است. صعود به نیمه‌نهایی گل‌دکاپ ۲۰۱۹، یکی از بهترین عملکردهای این تیم در تاریخ بود. پیروزی‌های همچون انگیز مقابل تیم‌هایی چون کانادا، نشان داد که هائیتی بار دیگر می‌تواند در سطح منطقه‌ای رقابت کند. اوج این بازگشت، صعود به جام جهانی ۲۰۲۶ بود؛ موفقیتی که پس از ۵۲ سال انتظار به دست آمد. این تیم با پیروزی ۲ بر صفر مقابل نیکاراگوئه در آخرین بازی مرحله انتخابی، صدرنشین گروه خود شد و جواز حضور در این تورنمنت را کسب کرد.

مهاجم استقلال در خط آتش هائیتی

ماجراجویی با سرمربی گمنام

هائیتی یکی از معدود تیم‌های جام جهانی ۲۰۲۶ خواهد بود که سرمربی آن برای علاقه‌مندان پروپاقرص فوتبال نیز چندان نام شناخته شده‌ای نیست و این مرد ۵۲ ساله فرانسوی، روزهایی رؤیایی را با حضور در جام جهانی ۲۰۲۶ به عنوان سرمربی پشت سرمی گذارد. سباستین مینه فرانسوی که در دهه ۹۰ با بازی برای تیم لیگون اوربنت در ده‌های پایین فوتبال انگلیس شناخته می‌شد، بخش بزرگی از دوران مربیگری خود را در تیم‌های ملی نه‌چندان مطرح و به ویژه کشورهای آفریقایی سپری کرده است. تیم ملی زیر ۲۰ سال کنگو، تیم ملی کنگو، تیم ملی کنیا، تیم ملی کینیه استوایی و باشگاه مارومو کالانتس در آفریقای جنوبی از جمله تیم‌هایی هستند که مینه در آنها سابقه مربیگری دارد. او البته در جام جهانی گذشته هم حاضر بود اما به عنوان دستیار ریگوبرت سانگ در کادر فنی تیم ملی کامرون، جایی که شیرهای رام نشدنی را وجود حذف زوهنگام از مسابقات، روزی تاریخی را با شکست دادن برزیل در سومین بازی خود رقم زدند و مینه این بار به عنوان سرمربی در مقابل برزیل قرار خواهد گرفت. جالب اینکه به دلیل شرایط بحرانی کشور، مینه تاکنون پایش را در هائیتی نگذاشته و با این شرایط تیمش را برای نخستین بار پس از ۵۲ سال راهی جام جهانی کرده است.

